

Силабус освітнього компонента
Програма навчальної дисципліни

Оцінка впливу на довкілля

Шифр та назва спеціальності

183-Технології захисту навколишнього середовища

Інститут

ІНІ Механічної інженерії і транспорту

Спеціалізація

-

Кафедра

Хімічна техніка та промислова екологія (154)

Освітня програма

Технології захисту навколишнього середовища

Тип дисципліни

Обов'язкова, спеціальна (фахова)

Рівень освіти

Перший (бакалаврський)

Форма навчання

Денна, заочна

Семестр

5

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Самойленко Наталія Миколаївна

Nataliia.Samoilenko@khpi.edu.ua

К.т.н., професорка кафедри хімічної техніки та промислової екології НТУ«ХПІ»

Авторка та співавторка понад 230 наукових та методичних публікацій. Провідний лектор з навчальних дисциплін: «Організація та управління в природоохоронній діяльності», «Управління техногенною та екологічною безпекою», «Системи технологій та інженерна екологія», «Оцінка впливу антропогенних факторів на сучасні екосистеми», «Екологічно сталий розвиток міст» та ін.

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна спрямована на набуття здобувачами вищої освіти знань щодо встановлення та проведення процедури оцінки впливу на довкілля і здоров'я людей негативної дії планованої господарської діяльності, а також оцінки потенційного впливу на довкілля документів державного планування у формі стратегічної екологічної оцінки (СЕО).

Мета та цілі дисципліни

Сформувати у здобувачів вищої освіти знання щодо нормативно-правових та методичних засад оцінки впливу на довкілля (ОВД), здатності аналізувати і оцінювати впливи на навколишнє середовище, виробляти навички проведення процедури ОВД і СЕО та розробляти і приймати обґрунтовані рішення щодо запобігання негативної дії на довкілля та прийняття обґрунтованих рішень з реалізації проєктів.

Формат занять

Лекції, практичні роботи, розрахункове завдання, консультації. Підсумковий контроль - екзамен.

Компетентності

ЗК-2 Знання і критичне розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК-6. Здатність розробляти та управляти проектами.

СК-4. Здатність здійснювати контроль за забрудненням повітряного басейну, водних об'єктів, ґрунтового покриву та геологічного середовища.

СК-6. Здатність до проектування систем і технологій захисту навколишнього середовища та забезпечення їх функціонування.

СК-8. Здатність до забезпечення екологічної безпеки.

СК-9. Здатність оцінювати вплив промислових об'єктів та інших об'єктів господарської діяльності на довкілля.

Результати навчання

РН-5. Вміти розробляти проекти з природоохоронної діяльності та управляти комплексними діями щодо їх реалізації.

РН-10. Вміти застосувати знання з контролю та оцінювання стану забруднення і промислових викидів, з аналізу динаміки їх зміни в залежності від умов та технологій очищення компонентів довкілля.

РН-14. Вміти обґрунтовувати ступінь відповідності наявних або прогнозованих екологічних умов завданням захисту, збереження та відновлення навколишнього середовища.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год (4 кредити ECTS): лекції – 32 год, практичні роботи – 16 год, самостійна робота – 72 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: "Нормування антропогенного навантаження на навколишнє середовище".

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться інтерактивно з використанням мультимедійних технологій.

На практичних заняттях використовуються репродуктивні та проблемно-пошукові методи навчання, застосовується проєктний підхід, ігрові методи та акцентується увага на оцінці впливу на довкілля.

Програма навчальної дисципліни

Навчальні заняття

Лекції

Теми лекцій

Кількість
годин

Тема 1. Загальні положення про ОВД планованої діяльності.

2

Поняття, цілі, задачі ОВД. Основні принципи проведення ОВД. Зв'язок ОВД та сталого розвитку. Правова основа ОВД.

Тема 2. Процедура здійснення ОВД	2
Основні суб'єкти оцінки. Категорії планованої діяльності та їх характеристика. Єдиний реєстр ОВД. Загальна характеристика етапів проведення ОВД.	
Тема 3. Підготовчий етап проведення ОВД	4
Визначення необхідності проведення ОВД для конкретної планованої діяльності та збір первинної документації. Повідомлення про плановану діяльність: оголошення про початок процедури ОВД та його зміст. Оприлюднення Повідомлення про плановану діяльність.	
Тема 4. Підготовка звіту з ОВД та громадське обговорення	4
Вихідні дані про плановану діяльність та стан довкілля. Проведення досліджень та оцінок впливу на довкілля. Розробка звіту з ОВД. Подання звіту з ОВД та громадське обговорення	
Тема 4. Прийняття рішення щодо ОВД	2
Аналіз уповноваженим органом звіту з ОВД та отриманих результатів громадського обговорення. Підготовка та надання висновку з ОВД. Врахування висновку з ОВД при прийнятті рішення про провадження планованої діяльності.	
Тема 5. Завершальна стадія процедури ОВД.	3
Екологічні умови висновку щодо реалізації планованої діяльності. Післяпроектний моніторинг: звіт та інформування сторін	
Тема 6. Стратегічна екологічна оцінка (СЕО)	4
Цілі СЕО та документи, що підлягають СЕО. Нормативне регулювання СЕО. Замовники СЕО та участь громадськості у процедурі. Зміст СЕО для документів державного планування і керування сталим розвитком територій.	
Тема 7. Моніторинг фактичного впливу державного плану, програми на довкілля.	2
Правове регулювання здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля та здоров'я населення. Основні аспекти моніторингу впливу на довкілля.	
Тема 8. Розгляд питань зміни клімату у процедурах ОВД та СЕО.	3
Зміна клімату: наслідки та об'єктивна необхідність розгляду кліматичних аспектів при проведенні ОВД та СЕО. Розробка матеріалів про кліматичні зміни у документах ОВД та СЕО	
Тема 9. Захист довкілля від антропогенного впливу	6
Зелене відновлення України. Основні напрямки інженерного захисту довкілля. Технологічні засоби захисту навколишнього середовища. Збереження і відновлення природних територій і об'єктів. Екологічна просвіта та волонтерська діяльність у відновленні та збереженні довкілля.	
Загальна кількість годин	32

Практичні заняття

Теми практичних занять	Кількість годин	Вагові коефіцієнти b
Тема 1. Розвиток законодавства у сфері ОВД в Україні Нормативна база ОВД в Україні. Узгодженість європейської системи ОВД з українською.	2	0,1
Тема 2. Категорії планової діяльності, які підлягають ОВД Визначення категорій видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля	2	0,1
Тема 3. Реєстр ОВД Ознайомлення з єдиним реєстром з оцінки впливу на довкілля. Публічність інформації.	2	0,1
Тема 4. Громадське обговорення при проведенні ОВД Оприлюднення оголошення та звіту з ОВД. Збір зауважень і пропозицій та громадські слухання під час воєнного стану. Аналіз і врахування зауважень та звіт про громадське обговорення	2	0,2
Тема 5. Звіт з ОВД		
Тема 5.1 Оцінювання поточного екологічного стану Опис планованої діяльності. Критерії впливу антропогенних чинників на стан складових довкілля та екобезпека технологічного характеру. Визначення концентрацій шкідливих речовин в атмосфері. Оцінка ризику планової діяльності на здоров'я населення	4	0,2
Тема 5.2 Складання звіту з ОВД Характеристика довкілля у зоні впливу та потенційного впливу діяльності на довкілля. Заходи для запобігання, зменшення або компенсації впливів та альтернативні варіанти. Інформація про громадське обговорення. Аналіз оприлюдненого звіту з оцінки впливу на довкілля реальної планованої діяльності	2	0,2
Тема 6. Завершальні процедури з оцінки впливу на довкілля планованої діяльності Врахування результатів ОВД. Складання висновку з ОВД. Підготовка звіту з післяпроектного моніторингу.	2	0,1
Загальна кількість годин	16	$\sum_{i=1}^n b_i = 1$

Лабораторні заняття

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені

Контрольні роботи

Одна підсумкова контрольна робота, яка охоплює теоретичні та практичні питання навчальної дисципліни та проходить у формі тестування на платформі Office 365.

Контрольна робота	1
Загальна кількість годин	$\sum_{i=1}^n a_i = 1$

Самостійна робота

Дисципліна передбачає самостійне опанування певних тем, для яких здобувачам вищої освіти для ознайомлення з базовою інформацією, а також виконання індивідуального розрахункового завдання надаються додаткові матеріали у вигляді навчальних видань, статей, посилань на сайти та ін.

Опрацювання теоретичного матеріалу

Теми для самостійного вивчення	Кількість годин
Тема 1. Передумови виникнення та об'єктивна необхідність проведення ОВД	3
Тема 2. Стале управління охороною навколишнього середовища та ОВД	3
Тема 3. Нормативно-методична база ОВД	5
Тема 4. Складання повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля	2
Тема 5. Оцінювання поточного стану довкілля при підготовці звіту з ОВД	4
Тема 6. Розробка висновку з оцінки впливу на довкілля.	3
Тема 7. Відмова та оскарження висновку з ОВД або відмови у подачі висновку (приклад)	2
Тема 8. Актуальність проведення ОВД, що викликана релокацією виробничих структур у воєнний період	4
Тема 9. Розробка заходів щодо пом'якшення негативного впливу господарської діяльності на довкілля	5
Тема 10. Закордонний досвід ОВД.	3
Тема 11. Склад і зміст матеріалів оцінки впливу на навколишнє середовище (ОВНС) відповідно до державних норм	3
Тема 12. Оцінка впливу на довкілля при екологічному проектуванні	4
Тема 13. Роль громадськості при розробці та прийнятті стратегічних рішень, що впливають на довкілля	3
Тема 14. Відповідальність за порушення законодавства про ОВД	2

Загальна кількість годин

50

Тематика індивідуальних завдань

Вимоги до виконання індивідуального завдання детально описані у методичних вказівках за посиланням <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/92060>

Теми індивідуального завдання

Тема 1. Оцінювання антропогенного впливу на стан об'єктів довкілля від планової діяльності підприємства (за варіантами)

Оцінка поточного стану навколишнього природного середовища у місці здійснення планової діяльності. Джерела антропогенного впливу. Визначення та розрахунок критеріїв екологічної небезпеки від джерел забруднення під час планової діяльності. Розробка природоохоронних заходів щодо зменшення негативного впливу від планової діяльності.

Загальна кількість годин

22

Неформальна освіта

Рекомендовані у силабусі елементи неформальної освіти можуть бути зараховані за спрощеною процедурою без додаткової валідації результатів (створення предметної комісії). За умови відповідності тематики замість практичної роботи може бути зарахована з максимальною оцінкою публікація тези доповіді наукової чи науково-практичної конференції, статті у фаховому виданні, а також участь у проєктах та заходах громадських і волонтерських організацій. Також замість практичної роботи за темою 3 можуть бути зараховані результати успішного проходження он-лайн курсу, за темою 4 -представлення письмового звіту щодо ознайомлення з громадськими слуханнями та он-лайн тренінгу. Посилання на рекомендований он-лайн тренінг та громадські слухання приводяться у даному силабусі.

Рекомендовані курси, тренінги, стажування

1. Онлайн тренінг з представниками бізнесу щодо функціонування Реєстру ОВД (24.01.24).

<https://www.youtube.com/watch?v=wHP1pc7rKIU>

3.Громадські слухання ТОВ «Український центр поведження з відходами» 12751 26 09 2025 10 00

1 URL: <https://www.youtube.com/watch?v=lbsMQ8gjDfw>

Література, навчальні матеріали та інформаційні ресурси

Основна література

1. Про оцінку впливу на довкілля:Закон України від 23.05.2017р. №2059-VIII. Оновлено:

15.11.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>

2. Про стратегічну екологічну оцінку: Закон України від 20.03.2028 р. Оновлено: 09.07.2023 р. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>

3. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від

30.09.2019 р. № 722/2019. Офіційний вісник України. 2019. № 79. Ст. 2712.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

4.Оцінка впливу на довкілля: впровадження природоохоронних практик та кліматичної політики ЄС навч. посіб. – Суми : Сумський національний аграрний університет, 2021. – 152 с.

URL: https://jm.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/posibnik_1623674876.pdf

5. Пацева І.Г., Мельник-Шамрай В.В., Лук'янова В.В. Оцінка впливу на довкілля: навч. посіб. – Житомир : Державний університет «Житомирська політехніка». 2022. – 168 с. URL:

<https://eztuir.ztu.edu.ua/handle/123456789/8111>

6. Волошина Н.О., Волошин О.Г. Оцінка впливу на довкілля: навч.-метод. посіб. – Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2019. – 150 с. URL:

<https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/34907/Otsinka%20Vplyvu%20Na%20Dovkillia.pdf?sequence=1>

7. Оцінка впливу на довкілля. Конспект лекцій: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / укладачі М. І. Козак, В. В. Шаравара, І. В. Федорчук. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. – 146 с. URL:

<http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7913>

8. Чуб І. М., Айрапетян Т.С. Оцінка впливу об'єктів будівництва та цивільної інженерії на навколишнє середовище : конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти всіх форм навчання зі спеціальності 192– Будівництво та цивільна інженерія). – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. – 138 с. URL:

<https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi72/0052565.pdf>

Додаткова література

1. Методичні вказівки до самостійної роботи та виконання індивідуального завдання з дисципліни "Оцінка впливу на довкілля" [Електронний ресурс] : для студентів спец. G2 "Технології захисту навколишнього середовища" усіх форм навчання / уклад.: О. М. Філенко [та ін.] ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків : НТУ "ХПІ", 2025. – 30 с.

<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/92060>

2. Оцінка впливу на довкілля [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до виконання практичних робіт для здобувачів ступеня бакалавра освітньо-професійної програми «Технології захисту навколишнього середовища» зі спеціальності 183 Технології захисту навколишнього середовища / уклад.: О.В. Матухно, А.В. Павличенко ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2024. – 74 с.

<https://ir.nmu.org.ua/entities/publication/32ef83db-e051-469b-a49b-5ff1b019ad8c>

3. Методичні рекомендації призначенні для проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Оцінка впливу на довкілля» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» денної та заочної форми навчання спеціальності 183 «Технології захисту навколишнього середовища» освітньо-професійна програма «Технології захисту навколишнього середовища». Житомир, Житомирська політехніка. 2025. 100 с.

<https://learn.ztu.edu.ua/mod/folder/view.php?id=235373>

2. Коваленко Ю. Л. Оцінка впливу на довкілля : конспект лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання зі спеціальності 101 – Екологія). – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. – 46 с. URL:

<http://eprints.kname.edu.ua/63172/1/2023%2023%D0%9B%20%D0%9E%D0%92%D0%94%20%D0%9B%D0%BA%20%20%D0%9A%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%AE%D0%9B.pdf>

3. Оцінка впливу на довкілля: методичні рекомендації з підготовки звітів з ОВД суб'єктами господарювання. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів. URL:

https://deps.snu.edu.ua/media/filer_public/5f/ae/5fae1d7b-d53d-412f-a237-30c3a369f4a5/metodichni_rekomendatsiyi_zvit_ovd_prezentatsiia_30bereznia21.pdf

4. Оцінка впливу на довкілля (ОВД) проектів на територіях мережі Емеральд / Кол. авт., за ред. Борисенко К. А. – Чернівці : Друк Арт, 2021. – 240 с. URL: <https://uncg.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/Otsinka-vplyvu-kolir-2021.pdf>

5. Стратегічна екологічна оцінка: практич. посіб. URL:

https://decentralization.ua/uploads/library/file/819/SEO_ready.pdf

6. The Sustainable Development Goals Report 2025. URL: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2025/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2025.pdf>

7. Bond, A., Retief, F. P., Alberts, R. C., Roos, C., Cilliers, D., & Moolman, J. What would environmental impact assessment look like if we started from scratch today? Designing better EIA for developed neoliberal nations. *Impact Assessment and Project Appraisal*, 2024, 42(5), 410–422.

<https://doi.org/10.1080/14615517.2024.2426117>

8. Fedorenko O.Yu. Development of the composition of matte glaze with usage of pharmaceutical glass waste for the production of porcelain stoneware / N. Samoilenko, A. Baranova, R.V. Kryvobok // *Voprosy khimii i khimicheskoi tekhnologii*. – 2023. – No. 5. pp. 123-134. DOI:

[10.32434/0321-4095-2023-150-5-123-134](https://doi.org/10.32434/0321-4095-2023-150-5-123-134)

9.Самойленко Н.М. Дослідження впливу відходів сонячних панелей на ґрунт/ Н.М.Самойленко, А.М.Корогодська, В.Д.Катенін // Екологічні науки. – 2023. – Вип. 5(50). – С.25-29. DOI <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2023.eco.5-50.4>

10. Самойленко Н., Катенін В., Сакун А. Особливості операцій управління відходами фотолетричних панелей в Україні у воєнний період // Проблеми хімії та сталого розвитку, 2023. – №3. – С.82-87. DOI: <https://doi.org/10.32782/pcsd-2023-3-11>

Інформаційні ресурси

- <https://mepr.gov.ua/diyalnist/otsinka-vplyvu-na-dovkilliya/>
- <https://mepr.gov.ua/diyalnist/otsinka-vplyvu-na-dovkilliya/normatyvno-metodychne-zabezpechennya/>
- <https://mepr.gov.ua/diyalnist/otsinka-vplyvu-na-dovkilliya/gromadski-sluhannya/> ; <https://eia.menr.gov.ua/uk/calendar>
- <https://eia.menr.gov.ua/>
- <https://energoatom.com.ua/news/ogolosennia-pro-pocatok-gromadskogo-obgovorennia-zvitu-z-ocinki-vplyvu-na-dovkillia1>

Система оцінювання

Підсумкова оцінка з освітнього компонента визначається відповідальним лектором за темами, видами занять, тощо у відповідності до силабусу і є інтегральною оцінкою результатів усіх вид навчальної діяльності здобувача вищої освіти. Підсумкова оцінка повинна відображати всі оцінки за складовими навчального процесу з урахуванням їх вагових показників k :

Поточний контроль (практичні, семінарські, лабораторні заняття), k_1	Контрольні роботи (за наявності), k_2	Індивідуальне завдання (за наявності), k_3	Підсумковий контроль (для ОК з іспитом), k_4
0,25	0,35	0,30	0,10

Сума коефіцієнтів повинна складати одиницю: $k_1 + k_2 + k_3 + k_4 = 1$. Підбір вагових коефіцієнтів підсумкової оцінки здійснює розробник курсу.

Розрахунок підсумкової оцінки проводиться за формулою:

$$O = П \cdot k_1 + K \cdot k_2 + I \cdot k_3 + Пк \cdot k_4$$

де: $П$ – середньозважена середня оцінка за поточний контроль
 I – оцінка за виконання індивідуального завдання
 K – середньозважена оцінка за контрольні роботи
 $Пк$ – оцінка за підсумковий контроль

$$K = \frac{K_1 \cdot a_1 + \dots + K_n \cdot a_n}{\sum_{i=1}^n a_i}$$

де: a_i - ваговий коефіцієнт за кожен контрольну роботу.

$$П = \frac{П_1 \cdot b_1 + П_2 \cdot b_2 + \dots + П_n \cdot b_n}{\sum_{i=1}^n b_i}$$

де: b_i - ваговий коефіцієнт за кожне практичне (семінарське) або лабораторне заняття.

Поточні оцінки за кожен складову ($П, K, I, \dots$) виставляються за 100-бальною шкалою згідно з [положенням «Про критерії та систему оцінювання знань та вмінь і про рейтинг здобувачів вищої освіти» НТУ «ХПІ»](#).

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D

Підсумкова оцінка виставляється відповідно до розрахованої O з округленням до найближчого цілого числа в більшу сторону.

60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус перезатверджено

30.08.2025

Завідувач кафедри

Олексій ШЕСТОПАЛОВ

30.08.2025

Гарант ОП

Тетяна ТИХОМИРОВА